

Feljton: Banjaluka i trapisti (1)

18/03/2009 11:49 by BanjaLukaSrcu

Ove godine navršava se 140 godina od dolaska prvih trapista u Delibašino selo kod Banjaluke i 100 godina od smrti osnivača samostana Marija Zvijezda oca Franza Pfannera.

Ove godine povod su da se opet progovori o njima i njihovim velikim zaslugama za sveukupni razvoj Banjaluke i njenog kraja. Na žalost, riječ je o zaslugama koje su proteklih desetljeća premalo vrednovane i zaboravljene. Dolazak trapista Prva misao koja se kod mnogih još i danas javlja na spomen riječi trapist jest čuveni trapiski sir i pivo. Ostade također izreka u narodu: "A' uti k'o trapist." Drugi opet o njima znaju tek toliko da čine strogim životom unutar svojih samostana, nikada ne govore i sl. Legenda ide dalje i kazuje da trapisti cijeli život spavaju u mrtvačkim kovčezima, a kod međusobnih susreta pozdravljaju se riječima: "Memento mori!" (Sjeti se da ćeš umrijeti!) No, tko su doista trapisti? Red pod takvim imenom ne postoji u Katoličkoj crkvi. Ime su dobili po čuvenom francuskom samostanu La Trappe, iz kojeg je sredinom 17. stoljeća krenula reforma cistercijskog reda, koja je željela vratiti se na nekadašnju strogu disciplinu iz vremena svetog Bernarda. Službeno se nazivaju Ordo Cisterciensis Strictioris Observantiae (OSCO) - cistercijski red strožeg opsluživanja. Ipak, ime trapist je ostalo, pa se i oni njime služe. Uz kartuzijance, reformirani cisterciti (trapisti) spadaju u najstroži red u Katoličkoj crkvi. Opisuju pravilo života svetog Benedikta, koje glasi: "Moli i radi" - "Ora et labora". Izolirani su od svijeta, puno mole, bave se manualnim radom, žute, skromno se hrane, ribu i meso nikad ne jedu. Članovi trapističkog reda su svećenici i braća laici. Svećenike se oslovljavalo s "otac" ili "pater", a braću s "A'sni brate". I jedni i drugi u red ulaze nakon stroge pripreme - dvogodišnjeg novicijata (kućnje). Nakon novicijata kandidat najprije polaže privremene zavjete, a nakon toga vječne. Zavjetovanik polaže zavjete: poslušnosti, siromaštva, čistoće (celibata) i stabilnosti (doživotne vjernosti svome samostanu). Na čelu samostana redovito se nalazi opat, a njega zamjenjuje prior i subprior. Ukoliko samostan nema opata, onda njime upravlja superior. Veleasni Wendelin Pfanner Za velika djela potrebni su veliki ljudi. Jedan od takvih rodio se 21. rujna 1825. u Langenu kod Bregenza u Voralbergu, kao sin siromašnih roditelja. Na krštenju je dobio ime Wendelin. Pučku školu završio je u rodnom mjestu, pet razreda latinske škole (gimnazije) u Feldkirchu, a jesti razred humaniora kod isusovaca u Innsbrucku. Filozofiju je završio u Padovi. Odlučuje se za svećeničko zvanje i u Brixenu upisuje bogosloviju 1846. godine. U to vrijeme pobolijeva i bolest ga sprečava u nakani da pođe u misije. Za svećenika je zaređen 28. srpnja 1850. godine. Veleasni Wendelin postaje upnik u Haselstaudenu i tu ostaje devet godina. Zdravstveno stanje mu je neprestano bilo loše te je često pomišljao na smrt. Kupio je sebi grobnicu, uvjeren da neće dugo živjeti. Njegov biskup ga je 1859. godine poslao u Zagreb za ispovjednika milosrdnih sestara svetog Vinka Pauskog, koje su bile iz njemačkog govornog područja. Ujedno je vršio i službu dužobričnika kaćenika u Lepoglavi. U to vrijeme putovao je po Italiji i razmišljao o tome da se pove u neku redovničku zajednicu. Smrt je ionako blizu i treba se za nju pripremiti! Samostan je bio idealno mjesto za skori susret sa smrću. Godine 1862. veleasni Wendelin susreće u Zagrebu dvojicu belgijskih trapista i od njih saznaje detalje o redu kojem pripadaju. Ovaj susret je bio prekretnica u njegovu životu. Kocka je bačena! Odlučuje ući u trapistički red. Odmah piše molbu svome biskupu, u kojoj moli dopuštenje za odlazak, a i pismo trapistima u njemačkom samostanu Mariawald kod Heimbacha, u kojem moli primitak u njihov red. U izjavi o odgovoru odlazi na hodočašće u Jeruzalem, odnosno u Svetu zemlju. Usput posjećuje Aleksandriju, Kairo, egipatske piramide, Suez i Carigrad. Vraća se ponovno u Zagreb i čeka. Veleasni Wendelin postaje trapist Kad je nakon višemjesečnog izostanka dobio pozitivne odgovore na svoje molbe, on napušta Zagreb i sestre milosrdnice, te odlazi u Mariawald. Oblašni redovničko odijelo 9. listopada 1863. i dobiva redovničko ime Franz. Konačno je našao mjesto na kojem može mirno čekati smrt, koja mu se, bio je uvjeren, približavala sve brže i bliže. No, ulaskom u samostan Mariawald za Franza počinje novi život i to u doslovnom smislu. Naime, fizički rad, kretanje na istom zraku i skromna samostanska ishrana doprinijeli su tome da on ubrzo potpuno ozdravi. Više nije pobolijevao, niti razmišljao o skorij smrti. Čini se da su orlu krila ponovno narasla! U samostanu je imenovan zamjenikom starješine i uložio je veliki trud u podizanje ekonomije. Ali, o. Franza nije bilo lako pratiti. Išao je uvijek najmanje dva koraka

ispred ostalih. ĀĖini se da su za njega stroga redovniĀ•ka pravila bila premalo stroga! Poglavar reda, opat iz Ā–lenberga, dom Efrem, prigodom vizitacije samostana Mariawald nazvao je o. Franza "austrijskim kaplarom". PokuĀjaji osnutka novog samostana U samostanu je doĀjlo do nesuglasica meĀ'u braĀžom, te poglavari odluĀ•iĀje o. Franza poslati u Ugarsku s nakanom osnivanja nove trapistiĀ•ke naseobine. Dozvola za putovanje izvan samostana glasila je: "Poslan je s bratom Zaharijom u Ugarsku da potraĀži mjesto za novu naseobinu 23. srpnja 1867. godine." Njih dvojica imala su tri mjeseca na raspolaganju za ovaj posao. PokuĀjaj osnivanja novog samostana u MaĀarskoj nije uspio. O. Franz tada ponovno dolazi u Zagreb i nastanjuje se kod sestara milosrdnica. Odatle putuje po cijeloj Hrvatskoj u nadi da Āže pronaĀti prikladno mjesto za samostan. U meĀ'uvremenu mu je istekla dozvola za izbivanje iz samostana. Prior iz Mariawalda produĀio mu je dozvolu, a onda je uslijedio novi Ājok za njega. Naime, njegov vrhovni poglavar, opat dom Efrem, mu u jednom pismu zabranjuje povratak u bilo koji trapistiĀ•ki samostan i preporuĀuje mu da se vrati meĀ'u dijecezanski kler. U istom pismu obeĀžavaju mu pomoĀti u pronalasku biskupa, koji Āže biti voljan primiti ga. OtpuĀiten iz reda, zar je moguĀže?! Grom iz vedra neba! Kako dalje? Nakon savjetovanja s nekim dobrim poznavateljima crkvenog prava, o. Franz odluĀi Āžaliti se u Rim. S dvojicom subraĀže odlazi u Rim, gdje im se kasnije pridruĀuje i br. Zaharija. Tu ostaju sedam mjeseci. Kad je papa Pio Deveti saznao za njemaĀ•ke trapiste, povjeri im obnovu poruĀjenog i zapuĀtenog cistercijskog samostana Tre fontane u Rimu. Bilo je to mjesto muĀ•eniĀ•ke smrti svetog Pavla. O. Franz je sa svojom subraĀžom vrijedno radio i nakon kraĀžeg vremena poĀ•eli su stizati i prvi hodoĀasnici prigodom proslave 1800. obljetnice smrti svetih Petra i Pavla. RadeĀti u samostanskom vrtu, jednog dana pruĀio je kroz ogradu komad kruha nekom prosjaku, koji mu je rekao: "Ā to radite ovdje uzalud, radije idite u Tursku, tamo ima viĀje posla nego u Rimu!" San ili java?! O. Franz se kasnije toliko puta sjetio ovog prosjaka. Nakon Uskrsa 1868. godine samostan je veĀž bio toliko obnovljen da se u njega mogla naseliti redovniĀ•ka zajednica. Iz raznih samostana doĀjla su nova subraĀža, veĀžinom Francuzi. Novi poglavar samostana postao je Francuz. Opet problemi! Nije lako slijediti o. Franza, koji postaje sve nestrpljiviji jer se njegov sluĀaj sporo rjeĀjava. Vidi da ovdje neĀže moĀti ostati, a ne zna kako i kamo dalje. Napokon dobiva dozvolu za putovanje, kao i za osnivanje novog samostalnog samostana u slavenskim zemljama Austrije. Ostao je trapist! Roma locuta, causa finita! (Rim je progovorio, prijedor je svrĀjen!) Pobjedio je! Sav sretan napuĀita Rim i s dvojicom braĀže ponovno dolazi u Zagreb negdje u kolovozu (augustu) 1868. godine. U Zagrebu Hrvatskom saboru podnosi molbu, u kojoj traĀži odobrenje za osnivanje novog samostana. U to vrijeme tiskao je na njemaĀ•kom "Pro memoria" o trapistima, koju je slao okolo u nadi da Āže njome uvjeriti crkvenu i druĀtvenu javnost u vaĀnost svoga projekta. Tu je iznio povijest trapistiĀ•kog reda, njihov naĀin Āživota i rada. Naglasio je da trapisti nikome neĀže biti na teret jer nisu prosjaĀ•ki red, nego se izdrĀavaju vlastitim radom. Ne bave se politikom, jer su strogom Ājutnjom odijeljeni od svijeta. Ne bave se duĀjobriĀžniĀtvom. Svojim uzornim voĀenjem gospodarstva mogu pouĀiti mnoge oko sebe. Izrazio je nadu da Āže trapisti biti rado primljeni u Hrvatskoj. No, nakon ĀžuĀnih rasprava Hrvatski sabor je na svojoj sjednici odrĀanoj 14. travnja 1869. godine odbio molbu o. Franza. JoĀž jedan poraz! Kamo dalje?! U to vrijeme dobi on vijest da u Donjoj Ātajerskoj vlada prodaje jedan ukinuti samostan. Otputovao je tamo i razgledao zgrade. Nije mu se svidjelo ono Āto je vidio, ali oĀito viĀje nije imao kamo. U Grazu je pregovarao s drĀžavnim vlastima, koje ga uputiĀje u BeĀ. U BeĀu dobi negativan odgovor. Opet! Vratio se u Zagreb i ponovno nastanio kod milosrdnica. Tu susretne jednog slavonskog sveĀženika i ispriĀa mu svoje brojne neuspjehe. Ovaj mu protumaĀi da je odnedavno na snazi zakon koji dopuĀita i krĀiĀžanima kupovinu zemljiĀta u Turskoj. O. Franz ugleda novu Ājansu koju ne smije propustiti. Odmah je reagirao tako Āto je najprije uspostavio vezu sa Āžupnikom u Staroj GradiĀici, a koji mu obeĀža poĀti s njime. (NastaviĀže se) Autor: Priredio: mons. Ivica BoĀžinoviĀž

Izvor vijesti: Nezavisne